

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Concl. III. Quasi materia Sacramenti Pœnitentiæ sunt actus pœnitentis
Contritio quidem & Confessio partes quasi essentielles, Satisfactio autem
pars integralis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73393)

60.
Solum pec-
catum mor-
tale est ma-
teria neces-
saria.
Secus.

Quâ ratio-
ne pecca-
tum morta-
le dicitur
materia ne-
cessaria.

Finio verbis Doctoris Subtilis 4. dist. 17. q. 1. n. 19. *Continet etiam hoc præceptum, Quod debet confiteri, quia peccatum mortale, & non continet aliud: nam per veniale nullus periclitatur extra navem Ecclesiæ: quia peccatum veniale stat cum perfecta Charitate, quæ est navis salvans, & ideo ex prima institutione Pœnitentiæ ut secunda tabule, non oportet aliquem ad eam confugere pro remedio contra veniale, sed tantum contra mortale.*

Dicitur ergo peccatum mortale materia necessaria, non quia sine illo nequeat confici hoc Sacramentum, contrarium enim patet ex prima parte Conclusionis; sed quia istud necessarium debeat subijci Clavibus Ecclesiæ, directè remittendum per Absolutionem Sacramentalem, estò etiam priùs per Contritionem charitate perfectam, aut per Absolutionem Sacramentalem indirectè foret remissum. Cætera huc pertinentia, alibi commodius explicabuntur, ubi de præcepto, & integritate Confessionis. Impræsentiarum transeamus à materia remota usque materiam seu quasi materiam proximam hujus Sacramenti, pro qua instituo sequentem Conclusionem.

CONCLUSIO III.

Quasi materia Sacramenti Pœnitentiæ sunt actus pœnitentiæ Contritio, Confessio, & Satisfactio. Contritio quidem & Confessio partes quasi essentialis, Satisfactio autem pars integralis.

61.
Quare actus
Pœnitentiæ
Contritio
&c. vocen-
tur materia
proxima
Sacramen-
ti.

Vocantur illi actus materia proxima, quia immediatè applicant materiam remotam, & determinantur immediatè à forma. Nam, ut supra notavimus, Contritio Sacramentalis est dolor de peccato; Confessio accusatio de peccato, & Satisfactio vindicta de peccato; neque peccatum determinatur à forma, nisi cum debito dolore accusatum; & Pœnitentiâ per Sacerdotem impositâ vindicatum; veluti aqua in Baptismate non determinatur à forma Baptismatis, nisi ut applicatâ per Ministrum. Hoc supposito,

Probatur
Concl. ex
Concl. Flo-
rent.

Patet Conclusio ex Florentino in Decreto Eugenii ibi: *Quartum Sacramentum est Pœnitentiæ, cuius quasi materia sunt actus pœnitentiæ, qui in tres distinguuntur partes. Quarum prima est cordis Contritio &c.* Vide supra in principio Sectionis. Et ex Tridentino sess. 14. c. 3. ibi: *Sunt autem quasi materia huius Sacramenti ipsi us pœnitentiæ actus, nempe Contritio, Confessio, & Satisfactio.*

62.
Satisfactio
non est pars
intrinseca

Quod autem omnes hi actus non sint materia intrinseca & essentialis, nimis manifestum est, ut indigeat probatione; nam quotquot

sunt Theologi, velint nolint fateri debent, & Sacramentum Pœnitentiæ essentialiter perfici posse, & sapè sapiùs, immo ordinariè perfici priùs, non solum naturâ, sed etiam tempore, quàm impleatur Satisfactio. Quomodo ergo Satisfactio materia intrinseca, & essentialiter componens Sacramentum Pœnitentiæ? Immo quomodo materia, cum materia videatur debere præcedere formam, Satisfactio autem ordinariè sit posterior formâ Absolutionis?

Respondeo; sufficit hîc ad materiam, quod determinatur à forma suo modo determinetur, & quod suo modo Sacramentum saltem integraliter componat, prout facit Satisfactio, dum à forma accipit virtutem delendi penas temporales ex opere operato, & ab ea contrahit necessitatem ut impleatur.

Nonne etiam in aliis Sacramentis, v. g. in Baptismo, Confirmatione &c. priùs potest proferri forma, quàm applicetur materia? Potest omninò; idque quia Sacramenta sunt res quedam morales, vel quasi artificiales, quæ diversum modum habent compositionis à rebus physicis & naturalibus. Quamquam & in composito naturali, non semper omnes partes materiae præcedant formam, ut patet in homine v. g. qui post infusionem animæ, per nutritionem accipit novas partes substantiæ.

Fateor, præter verba Absolutionis, requiruntur alia verba formalia, vel virtualia, v. g. *mittis*, aut alia signa; quibus Satisfactio imponitur, nego tamen illa verba esse formam, & dico, potius pertinere ad materiam; ac intelligi sub nomine Satisfactionis, quo utique nomine non intelligitur opus pœnale secundum se, sed impositum à Confessario.

Determinatur porò illud opus, & à verbis, quibus imponitur, & à forma Absolutionis, sed diverso modo; nam per priora determinatur solum in ratione obligationis, quia illa verba solum significant pœnitentem obligari à Confessario ad tale opus; non autem per tale opus liberari ex opere operato à pena temporali; sed hoc postremum significatur per formam Absolutionis; quippe per hæc significat Sacerdos se liberare pœnitentem à peccatis quantum potest, id est, quoad culpam & penam temporalem restantem.

Verba itaque, quibus Pœnitentiâ imponitur, sunt quasi forma operis, impositi in ratione obligatorii, illud autem opus ita impositum, materia respectu formæ Absolutionis, quæ est forma in ratione operis Satisfactionis ex opere operato, adeoque absolute formæ Sacramenti.

Si dixeris, impositio pœnæ est sententiæ. Respondeo, inchoata; completa autem & perfecta, ipsâ Absolutio, in tantum, ut si Pœnitentiâ nulla imponeretur, vel ex inadvertentiâ, vel quia subiectum non est capax, v. g.

si pœnitens sit privatus usu rationis; nihilo-
minus Absolutio valeat in ordine ad remissionem
culpæ, quæ non potest pendere à condi-
tione futura, ut infra latius explicabimus.
Igitur sine Satisfactione hoc Sacramentum
essentialiter subsistit, non tamen omnino seu
integraliter completè. Nam finis Sacramenti
est plena & perfectæ peccati remissio, tam
quoad culpam, quam quoad pœnam omnem tem-
poralem, ad quem finem seu effectum requi-
ritur Satisfactio.

Hinc Tridentinum supra: Qui (actus pœ-
nitentis) quatenus in pœnitente ad integritatem
Sacramenti, ad plenamq; & perfectam peccatorum
remissionem, ex Dei institutione requiruntur, hæc
ratione pœnitentia partes dicuntur.

Ad integritatem, inquam; Sacramenti:
adeoque ex his verbis nequitiam probatur,
Contritionem, & Confessionem esse partes
intrinsecè componentes hoc Sacramentum,
quemadmodum ablutio v. g. est pars intrin-
secè componens Sacramentum Baptismi; nam
eodem proflus modo loquitur hic Concilium
de Satisfactione, quam tamen, ex omnium ju-
dicio, constat non esse talem partem.

Et fortè idcirco actus pœnitentis non sim-
plicitèr vocavitur materia, sed cum addito: Quasi
materia. Quamquam nonnulli putent, id fa-
ctum fuisse; quia hic actus non sunt substantia
sensibilis, veluti materia Baptismi, v. g. aqua;
materia Confirmationis; v. g. Chrisma &c.

Quidquid sit de hoc (nam peccata ipsa satis
proprie, & vulgò vocantur simpliciter mate-
ria Confessionis, & non quasi materia; tam-
en non sunt substantia aliqua sensibilis) cla-
rissimum est ex verbis jam allegatis, sive Con-
cilio Florentini, sive Tridentini, non dico
non evidentè inferri, sed ne obscurè quidem
colligi, Contritionem aut Confessionem esse
materiam intrinsecè componentem hoc Sacra-
mentum; quippe æqualiter respiciunt Satis-
factionem, quæ tamen, communi calculo,
non est talis pars.

Unde his Conciliis non opponitur Scotus
4. dist. 16. q. 1. n. 7. dicens: De Pœnitentiâ
Sacramento dico, quòd ista tria (Contritio, Con-
fessio, & Satisfactio) nullo modo sunt partes eius.
Intelligit quippe partes essentielles, & intrin-
secè componentes; ut patet ex probatione;
quam subnectit: Quia, ut dictum est dist. 14.
Pœnitentiâ Sacramentum est illa Absolutio Sacra-
mentalis, facta certis verbis &c. Huius autem nulla
pars est Contritio, quæ est quoddam spirituale in
anima: neque Confessio, quia nihil est ipse sen-
tentia; Sacerdotis; sed actus rei accusantis se;
neque Satisfactio, sed sequitur illam Absolutionem
Sacramentalem.

Et prosequitur: Hæc tamen tria ad Sacramen-
tum Pœnitentiæ, ad hoc ut digne recipiatur, requi-
runtur vel prævia, vel sequentiâ. Simpliciter enim
requiritur Confessio; quia Sacerdos non absolvit

reum arbitrarè, nisi prius reus sibi fuerit accusatus
in foro illo. Non est etiam utilis illa Absolutio, nisi
præcedat in consistente aliqua Contritio, vel Attritio.
Partes istius distinctionis patent ex dictis supra; suffi-
cit enim quòd aliqua displicentia, licet informis,
præcedat, & tunc ille capax est Absolutionis Sacra-
mentalis: & per illam sit Contritio.

Satisfactio autem debet sequi Sacramentum Pœ-
nitentiæ, ad hoc ut habeat efficaciam, & hoc in re,
vel in voto; nisi iudex possit perpendere, illas penas
alias præcedentes sufficere ad totam penam solutio-
nem. Ista enim sententia Sacerdotis sic absolvit, quòd
tamen ligat. Absolvit quidem à debito pena æter-
na, sed ligat ad solutionem penæ temporalis, nisi sit
sufficenter iam soluta: ipsa etiam vel nullo modo ab-
solvit, vel saltem non efficaciter, nisi ille reus sit in
se debito modo dispositus, quia Sacramentum est
signum Absolutionis interioris, quæ interior non con-
comitatur, nisi sit debita dispositio in mente interiori
absolvendi.

Doctrina planè consona Concilio Triden-
tino, quod non simpliciter asserit, illa tria esse
partes Sacramenti Pœnitentiæ (unde bene id
negatur à Scoto) sed cum hac limitatione:
Quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti,
ad plenamq; & perfectam peccatorum remissionem
ex Dei institutione requiruntur. Et verò quid aliud
Scotus clamat quàm illa tria ex institutione
Dei requiri ad integritatem Sacramenti, ad
plenamq; & perfectam peccatorum remissionem,
tam quoad culpam; quam quoad om-
nem penam temporalem? Verba ejus sunt
apertissima.

Et quamvis non dicat, hæc ratione partes
Pœnitentiæ appellari posse, etiam non negat,
aut prohibet sic appellari. Sed neque Conci-
lium Florentinum sic appellat; sed inquit:
Cuius (Sacramenti Pœnitentiæ) quasi mate-
ria sunt actus pœnitentis, qui in tres distinguuntur
partes: illas autem tres partes, esse partes;
& maximè intrinsecas ipsius Sacramenti, nul-
lum verbum vel remotè significat præter illud,
Quasi materia.

Quantum ergo ad rem ipsam attinet, com-
muniter omnes Catholici in hoc conveniunt,
quòd Sacramentum Pœnitentiæ non solum
illicite, sed proflus invalidè ministratur, ubi
nullus præcessit dolor in pœnitente, aut certe
nulla Confessio; validè autem, tamen si bonâ
aut malâ fide nulla omnino injungatur Satis-
factio.

An autem propterea Contritio & Confessio
sint, & vocari debeant partes intrinsecæ &
essenciales, Satisfactio autem pars tantum in-
tegralis, non convenit inter ipsos quantum
ad Contritionem & Confessionem, quos actus
Nonnulli existimant esse materiam intrinse-
cam & essentialiter componentem cum forma
Absolutionis hoc Sacramentum; Aliis asseren-
tibus tantum esse condiciones sine quibus non,
sive essentialiter prærequisita, ut forma Sacra-
mentaliter

67.
Sed planè
eis consona
nat.

68.
Sacramen-
tum Pœnitentiæ
absque dolo
& confes-
sione
est invalidum,
secus
sine satisfac-
tione.

An ideo
Contritio
& Confessio
debeant vo-
cari partes
intrinsecè
componentes?

mentaliter significet, veluti ad omnia Sacramenta requiritur intentio Ministri facienti, quod facit Ecclesia, & alia plura, de quibus egimus disp. 1. sect. 1. concl. 1.

69. Quæstio ergo pro maxima parte est de nomine: in qua malumus loqui cum Scoto, & dicere, Penitentiam Sacramentum in recto solum importare Absolutionem Sacramentalem, connotando in obliquo cætera omnia per modum conditionum prærequisitarum. Ratio est; quia hoc Sacramentum est institutum per modum condonationis & remissionis; quando autem unus homo condonat offensam aut debitum alteri, tota auctivitas & efficientia videtur esse in ipsa condonatione; & licet ad ejus valorem prærequiratur debitum, vel offensa condonanda, illud tamen prærequisitum videtur se habere ex parte materiae, non ex parte efficientis.

Unde concipiendum activitatem hujus Sacramenti per species illius remissionis humanæ, videtur concipere totam auctivitatem tenentem se ex parte Absolutionis & remissionis; & licet reverà Absolutionis verba non habeant ex se efficaciam completam, quando non præcedit Confessio, & alia requisita, concipimus tamen ex parte modi concipiendi illa omnia per speciem dispositionum; unde cum in usurpatione nominum sequamur plerumque modum concipiendi, & habeamus similem modum significandi, non mirum, si per hoc Sacramentum significamus directè solam Absolutionem, connotando in obliquo cætera omnia. Ita discurrit Lugo disp. 12. n. 58.

70. Quapropter non possum satis mirari, quod apud eundem Auctorem lego ibidem n. 20. Scoti sententiam, negantem illas esse partes intrinsecas, sed solum requiri tanquam dispositiones, non pauci Theologi graviore censurâ afficiunt. Cajet. infra q. 90. art. 2. ait, esse erroneam: Alii dicunt esse temerariam: Alii plus quam temerariam.

Alii in bonum sensum conantur verba Scoti trahere, ut Angles, qui dicit, Scotum non negasse illas esse partes intrinsecas; sed solum negasse esse propriè materiam, quod videtur juxta modum loquendi Florentini & Tridentini, ubi dicitur illa quasi materia. Alii dicunt Scotum velle, quod Sacramentum non supponat in recto pro illis, sed solum pro Absolutione, connotando alias partes in obliquo. Alii ut Vega 13. in Trident. cap. 15. quod Scotus non negat illas esse partes integrales; sed solum negat esse partes essentielles. Hæc tamen explicationes difficilè aptantur Scoti verbis, ut consideranti patebit. Hucusque Eminent. qui si bene considerasset verba Scoti, facilè ipsis aptasset duas postremas explicationes.

71. Præclare Dicaſtillo hic disp. 4. n. 28. Scotus, inquit, in 4. dist. 14. docet, totam

essentiam illius (Sacramenti Penitentia) esse in Absolutione à peccatis. Probat; quia sola Absolutio totum effectum Sacramenti, nempe remissionem peccatorum significat. Unde consequenter dist. 16. q. 1. docet, Contritionem, Confessionem, Satisfactionem esse quidem necessarias ad hoc Sacramentum; duas priores tanquam quid prævium, ultimam vero tanquam quid consequens, ut poenam solvendam (si quæ restat) ablumat. In quo longe distat Scotus à Calvino, Melanchtone, & aliis ejusdem farinae; seu fursuris hominibus, qui negant requiri prædictas partes. Hæc ille; quia expendit verba Scoti.

Nulla ergo conventio sententiæ Scoti cum articulo 5. Lutheri, damato à Leone X. Bulla *Exurge Domine*, qui sic habet; *Tria esse partes Penitentia, Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem, non est fundatum in Sacra Scriptura, nec in antiquis sanctis Christianis Doctoribus.* Non enim erat quæstio Lutheri de nomine partis, sed de re ipsa, an videlicet illa tria essent requisita ad veram penitentiam, qualem Christus instituit in nova Lege, ut patet ex articulis sequentibus.

Et reverà, si, ut Cardinalis supra admittit, hæc tria concipiuntur per speciem dispositionum; & non partium (estis partes forent) quid reprehensione dignum in Scoto, quod partes negaverit, & dispositiones sine requisita affirmaverit? Quippe locutus fuit secundum id, quod concipiebat. An fortè mentiam ipsi erat, & aliter loquendum, quam mente concipiebat?

Sed dicit Aliquis cum Lugone supra n. 59. Hoc Sacramentum institutum est à Christo per modum judicii: iudicium autem humanum intrinsecè constat non solum ex sententiâ Judicis, sed ex aliis actibus judicialibus, scilicet accusatione, examine, confessione &c.

Respondeo, & retorqueo argumentum: Sacramentum hoc institutum est à Christo per modum judicii: iudicium autem humanum essentialiter & in recto solum dicit sententiam Iudicis, per quam absolvitur, vel condemnatur reus, reliqua in obliquo connotat, tanquam necessariò prærequisita, ut possit iusta ferri sententia.

Sanè nemo dubitat, solam sententiam in iudicio humano significare absolutionem, vel condemnationem: ergo similiter in iudicio Sacramentali, sola sententia Sacerdotis significat remissionem peccatorum, & per consequens ipsa sola causat remissionem peccatorum, quia proprium est Sacramentis causare, quod significant; nam significando causant, ut patet ex definitione Sacramenti: *Signum prædicatum gratis.*

Quod autem sententia Sacerdotis significet remissionem peccatorum, omnes admittunt: *Quorum remisistis peccata*, inquit Christus

quem alii in bonum sensum conantur trahere. Anglus.

Vega.

Longè distat.

Joan. 20. remittuntur eis &c. Et verò quid aliud significant illa verba: Ego te absolvo à peccatis tuis? Docet Sancta Synodus (Tridentina) Sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipue ipsius vis sita est, in illis ministris verbis positam esse. Ego te absolvo &c. less. 14. c. 3. Rogas quæ sit illa vis? Infrâ explicat dicens: Sane res & effectus huius Sacramenti, quantum ad eius vim & efficaciam pertinet, reconciliatio est cum Deo.

Nec obstat ly præcipue, in quo fundant se Adversarii, quasi Concilium per illud voluisset significare, vim Sacramenti etiam in aliquo alio, præter formam, sitam esse; videlicet in Contritione, & Confessione. Non obstat, inquam, nam duplex responso adhiberi potest.

Prima: Vis Sacramenti Pœnitentiæ præcipue consistit in remissione culpæ, sive in reconciliatione cum Deo, ut patet ex verbis Tridentini mox allegatis; hæc autem consistit in sola absolutione sive sententia Judicis, juxta illud Trident. eadem less. c. 2. Ante hoc tribunal tanquam reos sisti voluit, ut per Sacerdotem sententiam, non semel, sed quoties ab admisis peccatis ad ipsum pœnitentes confugerint, possent liberari. Non ait, per Contritionem, aut per Confessionem possent liberari, sed, per Sacerdotem sententiam; ergo ipsa sola est, quæ liberat.

Eodem modo loquitur cap. 5. ibi: Ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in qua Christi filius occiderint, quo pro potestate Clavium remissionis, aut retentionis peccatorum sententiam pronunciant. Ubi rursùm soli sententiæ adscribit remissionem, aut retentionem peccatorum.

Et cap. 6. in fine (quod bene notandum est) Absolutionem vocat actum judiciale: Quamvis Absolutio Sacerdotis, alieni beneficii sit dispensatio; tamen non est solum nudum ministerium, vel annuncians Evangelium, vel declarandi remissa esse peccata; sed ad instar actus judicialis, quo ab ipso velut iudice, sententia pronunciat. Similiter can. 9. Si quis dixerit, Absolutionem sacramentalem Sacerdotis non esse actum judiciale &c. anathema sit.

Sed nunquid alicubi vocat Contritionem aut Confessionem actum judiciale, aut anathema dicit illis, qui contrarium docuerint? Nullibi profectò. Igitur in forma seu sententia præcipue sita est vis hujus Sacramenti, id est, præcipua vis sita est, puta remissio peccatorum quoad culpam. Interim vis secundaria, id est, remissio culpæ quoad pœnam temporalem restantem, etiam suo modo consistit in Satisfactione, quatenus per Claves elevata.

Secunda responso erit; vim hujus Sacramenti præcipue sitam esse in forma, quatenus, etsi sola operetur, & ex opere operato confert remissionem peccatorum quoad culpam, equidem operari nequit sine applicatione

objecti per dolorosam Confessionem: veluti præcipua vis operandi, in causa dicitur consistere, etsi non sine applicatione. Constat, inquit Trident. less. 14. c. 5. Sacerdotes iudicium hoc, incognitâ causâ, exercere non potuisse. Ubi clarè distinguit iudicium à cognitione causæ, adeoque à Confessione, quæ tantum est necessaria ad cognitionem causæ, eò quòd de facto homines non communicent, nisi signis sensibilibus.

Et licet Sacerdos per revelationem, aut aliàs cognosceret omnia peccata pœnitentis; equidem requisivit Christus Confessionem, tanquam medium ordinariè necessarium, nec voluit ut aliter Sacerdos posset iudicium hoc exercere. Quamquam aliquando in iudiciis humanis, quando crimem sufficienter notum est iudici, absque Confessione rei sententia Absolutionis, vel condemnationis solet pronuciari.

Interim regulariter etiam in his iudiciis requiritur accusatio, vel iure naturæ, quando causa alioquin est incognita, vel certè iure positivo; non quasi in ipsa accusatione sita sit formaliter aliqua vis Absolutionis, aut condemnationis; sed ut iudex ritè iudicium exerceat pronuciando sententiam, in qua formaliter consistit tota vis.

Immo aliquando magis necessariò concurrunt prævia satisfactio partis læsæ; quæ tamen in hoc Sacramento, seu iudicio Sacramentali, nunquam debet præcedere; nec ad essentiam requiritur, quòd sequatur. Adeoque non in omnibus rectè argumentamur ab uno iudicio ad aliud, ut ex pluribus aliis in progressu clarè apparebit.

Ceterùm fatetur Lugo suprâ n. 60. argumentum suum, desumptum ex iudicio humano, non probare, quòd dolor importetur in recto per hoc Sacramentum; cum ipse, inquit, non sit actus judicialis, nec pars aliorum iudiciorum.

Proinde aliud argumentum subjungit dicens: Cùm hoc Sacramentum institutum etiam sit per modum reconciliationis, unde aliquando hoc nomine solet appellari, apprehendimus etiam illud per species reconciliationis humanæ, quæ procul dubio constat ex voluntaria utriusque quasi revocatione, non solum ex parte offensi, sed etiam ex parte offendentis, qui eo ipso retractat offensam: reconciliari enim, est utrumque redire illuc, unde voluntariè discesserat.

Respondeo; revocationem offendentis tantum esse quid prævium seu dispositivum ad revocationem offensi, quæ est formalissimè reconciliatio seu remissio offensæ, adeo ut, si Deus veller, posset remittere peccatum, & hominem sibi reconciliare, absque ulla revocatione prævia offendentis.

Concilium Trident. less. 14. c. 4. Contritio, inquit,

cat culpam, non tamen sine applicatione obiecti per dolorosam Confessionem. Conc. Trid.

77. Regulariter etiam in iudiciis humanis requiritur accusatio.

78. Aliud argumentum Lugonis.

Responso, quòd revocatio offendentis tantum sit dispositivum ad reconciliationem.

79.

Probatio ex Trident.

inquit, quæ primum locum inter dictos penitentis actus habet, animi dolor ac detestatio est de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero. Fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic Contritionis motus necessarius, & in homine, post Baptismum lapsu, ita demum preparat (id est, disponit) ad remissionem peccatorum, si cum fiducia divinæ misericordiæ, & voto præstandi reliqua, coniunctus sit, quæ ad ritè suscipiendum hoc Sacramentum requiruntur.

Et infra: Docet præterea, esse Contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemq; Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur; ipsam nihilominus reconciliatorem, ipsi Contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam. Quis non videt, interrogant Nonnulli, in istis verbis Concilium distinguere inter Sacramentum, & Contritionem? Quomodo ergo Contritio importatur in recto, & est pars essentialis Sacramenti?

80. Respondetur & explicatur altima verba Concilii.

Respondent Alii; loquitur Concilium de Contritione seorsim, id est ut non subest formæ seu Absolutioni Sacramentali, & indubie sic non est pars essentialis Sacramenti, neque importatur in recto, & optimè distinguitur à Sacramento. quamvis ut conjuncta formæ, id est, ut subest formæ, possit & debeat dici pars essentialis.

Veluti si aliquis diceret; Ablutio pueri, antequam Sacramentum Baptismi actu suscipiatur, non causat remissionem peccati originalis, ex illa locutione non bene infertur; ergo ablutio pueri non est pars essentialis Sacramenti Baptismi, neque importatur in recto.

81. Respondetur aliquid Concilium dixit ablutio-nem in Baptismo præparare ad remissionem peccati originalis.

Optima responsio ad postrema verba Concilii. Sed quid ad prima? Num aliquando legitur in aliquo Concilio, Absolutio ita demum preparat ad remissionem peccati originalis, si cum fiducia divinæ misericordiæ, & voto præstandi reliqua conjuncta sit, quæ ad ritè suscipiendum Sacramentum Baptismi requiruntur?

Deinde Tridentinum cap. 4. citato: *Declarat Contritionem imperfectam non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verum etiam Dei donum esse &c.* Et quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad iustificationem perducere peccatorem nequeat, tamen enim ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit. Nunquid & ibi loquitur de Contritione seorsim, id est, ut non subest formæ? Num uspiam aliquod Concilium dixit, ablutio-nem disponere ad impetrandam Dei gratiam in Sacramento Baptismi?

aut disponere ad impetrandam Dei gratiam in Sacramento Baptismi.

Responderi posset, si nullum Concilium, saltem Scorus 4. dist. 1. q. 5. n. 17. ubi: *Ad primum dico, quod aqua abluit cor, id est, animam, non quidem causando dispositionem mediam inter ipsam, & gratiam abluentem, sed abluit tanquam dispositio proxima & immediata ad gratiam.* Et

verò ubi abluit, tanquam dispositio proxima id est, ubi disponit proximè ad gratiam, nisi in Sacramento Baptismi?

Utrumque ergo sit de hoc argumento, quod laborat in nomine, de re ipsa docet Concilium Trident. sess. 7. de Sacramentis in genere can. 6. Sacramenta novæ Legis continent gratiam; & gratiam ipsam non penitentibus obicem conferre. Si ergo Contritio est Sacramentum; aut pars essentialis Sacramenti, oportet ut non solum disponat, sed reverà significet, & conferat gratiam remissionem peccatorum, idque ex opere operato. Et idem argumentum fieri potest de Confessione. Ubi autem Christus instituerit Contritionem vel Confessionem, ad signifi-candam & causandam gratiam ex opere operato, planè ignoro.

Alioquin, dicit aliquis, ipse penitens foret partialis minister hujus Sacramenti, sicuti in Sacramento Baptismi, supposito quod sic esset institutum, quod plures possent eundem baptizare, unus applicando materiam, alter preferendo formam; qui ablueret foret partialis minister Baptismi: & per consequens, velut ille, qui tunc ablueret, rectè diceretur baptizare, & conferre gratiam per Baptismum, ita de facto rectè diceretur, penitentem seipsum absolvere, & sibi ipsi conferre gratiam remissionis peccatorum.

Respondet Lugo supra n. 29. non requiritur, quod omnes Sacramenti partes causent gratiam; sed sufficit, quod illam causet Sacramentum per aliquam sui partem: hoc autem Sacramentum causat gratiam per solam Absolutionem Sacerdotis, in quo est potestas Clavium ad absolvendum, & ad destruenda peccata. Sicut, inquit Suarez disp. 18. sect. 2. n. 12. in naturalibus materia est de essentia ignis, quamvis tota activitas sit in forma.

Sed contra; essentia Sacramenti non est aliud, quam practica significatio gratiæ, id est, significatio & efficientia gratiæ; & ideo, quod non efficit gratiam, neque est Sacramentum, neque pars essentialis Sacramenti. At verò essentia ignis non est activitas, & ideo materia potest esse de essentia ejus, etiam tota activitas sit in forma.

Deinde si Sacramentum Pœnitentiæ per solam formam significat & causat gratiam; quidni etiam Baptismus, Confirmatio &c. non est enim major ratio de uno Sacramento, quam de alio, si omnia constant æqualiter materiâ & formâ, ut partibus essentialibus intrinsicè componentibus. Si ergo sola Absolutio significat, & causat gratiam ex opere operato, dico ego, illam solam formaliter & essentialiter esse Sacramentum, cum ipsi soli conveniat essentialis & formalis ratio Sacramenti.

Illam autem solam significare, & causare gratiam

gratiam ex opere operato, docet cum Scoto Andreas Vega (qui interfuit Concilio Trid.) de Justif. lib. 13. c. 15. dicens: Verissimum est, quidquid Alii sentiant, quod Doctor Subtilis, & communis Nominalium Schola defendit, solius Absolutionis virtute peccatoribus conferri gratiam pœnitentibus. Nam Claves solis Sacerdotibus collatæ sunt, & soli ipsi debent remittere peccata, & per eorum Absolutionem confertur gratia confessis, absentibus omnibus aliis actibus ipsorum pœnitentium. Et sola Absolutio est signum gratiæ, & gratia ratione aliorum actuum concessa, datur propter opus operantis. Hæc ille.

Et post pauca: Neque sic ponimus hæc (Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem) esse partes hujus Sacramenti, quasi Deus illis omnibus utatur ut signis & instrumentis efficacibus ad præstandam remissionem peccatorum, aut quasi omnia illa sint essentialia ipsius partes, & ad essentiam ipsius requirantur, sicut anima requiritur ad essentiam hominis. Nam ut prius (scilicet esse signum & instrumentum efficacis remissionis peccatorum) soli Absolutioni; ita hoc posterius (scilicet esse partes essentialia) solis perfectæ Confessionis & Absolutioni convenit. Hucusque Vega.

Sed (salvâ pace ipsius) si Deus non utitur Confessione ut signo & instrumento efficaci ad præstandam remissionem peccatorum, quomodo erit pars essentialis Sacramenti Pœnitentiæ; quod non est aliud quam signum & instrumentum efficacis ad præstandam remissionem peccatorum? Nunquid applicatio causæ est pars essentialis ipsius causæ; sicut anima est pars essentialis hominis? Nemo sic loquitur; quamvis sit aliquid necessarium requisitum, ut causa producat suum effectum. Ergo consimiliter Confessio, quæ non est aliud, quam applicatio materiæ circa quam, nec debet, nec potest propriè dici pars essentialis Sacramenti Pœnitentiæ; sed solummodo aliquid essentialiter prærequisitum, id est, tale prærequisitum, sine quo essentia Sacramenti non potest subsistere.

Vega supra sic ait: Præter partes essentialia, sunt etiam alicujus torus aliqua tantum integrales partes, ad perfectionem ipsius & integritatem concurrentes, sicut oculus, lingua, digitus, integrales partes dicuntur hominis, quia ad integritatem ipsius & perfectionem concurrunt, licet sine ipsis possit homo consistere. Et tales partes hujus Sacramenti sunt Satisfactio, cessatio à peccatis, & Contritio, etiam modo largè accipiantur, & comprehendat sub se quemcumque, & qualemcumque dolorem de ipsis. Hactenus Vega.

Rectè quidem, quantum ad Satisfactionem & cessationem à peccatis; perpetam autem,

quantum ad Contritionem, si intelligat, nulum omnino dolorem esse necessarium, ut subsistat essentia Sacramenti Pœnitentiæ, cum, teste Trident. sess. 14. cap. 4. quovis tempore fuerit necessarius motus Contritionis, ad impetrandam veniam peccatorum, etiam in ipso Sacramento Pœnitentiæ; nam circa finem illius capituli ita legitur: *Quamobrem falso Quidam calumniantur Catholicos Scriptores, quasi tradiderint Sacramentum Pœnitentiæ, absque bono motu suscipientium* (per quem intelligitur Contritio, ut patet ex contextu) gratiam conferre: quod nunquam Ecclesia Dei docuit, nec sensit.

Fortè Vega fuit in sententia quæ docet, dari Sacramentum Pœnitentiæ validum & informe, ut videtur innuere verbis immediate subsequentiis. Hæc, inquit, tria requisita sunt ad Sacramenti hujus perfectionem & integritatem, & ut plenè & perfectè habeatur effectus ipsius. Unde sine his non confertur quis perfectè pœnitere.

Sed de hac opinione infra, ubi de dolore sacramentali. Ad præsens propositum sufficit, Deum neque Contritione, neque Confessione uti, ut signis & instrumentis efficacibus ad præstandam remissionem peccatorum. Ex quo Antecedente pato satis efficaciter inferri: ergo neque Contritio, neque Confessio sunt partes essentialia Sacramenti Pœnitentiæ, eò modo, quo ablutio v. g. est pars essentialis Sacramenti Baptismatis.

Hinc Suarius supra, utpote nobis Adversarius, negat totam significationem esse in forma; quia, inquit, licet verba formæ distinctius significant totum effectum, tamen etiam actus pœnitentis suam habent significationem: nam signa Contritionis sunt etiam signa interioris remissionis, & per Confessionem significatur, quod sicut peccata exterius manifestantur, ita etiam ab anima ipsa excludantur. Satisfactio etiam apertè significat remissionem pœnæ.

Respondeo, per Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem non magis significari remissionem peccatorum, quam per orationem v. g. quæ homo petit auxilium ad bene suscipiendum hoc Sacramentum.

Sola itaque Absolutio est, quæ assumitur ad significandam gratiam remissionem peccatorum. Veluti in judicio humano, accusatio non assumitur ad significandam remissionem, sed ad informandum Iudicem de causa, quo pro potestate sua, secundum æquitatem, Absolutionis, aut condemnationis sententiam pronunciet; quæ proinde sola significat remissionem, aut condemnationem.

Aliud est de ablutione in Baptismo; quippe per illam sordes corporis absterguntur, ac proinde rectissimè assumitur, & assumptæ censetur à Christo, ad significandam absterisionem sordium animæ.

iii Atque

87. Fortè Vega exstimavit dari posse Sacramentum validum, & informe.

88. Suarius patet, etiam Contritionem & Confessionem esse signa gratiæ.

Responsio auctoris

In iudicio humano accusatio non assumitur ad significandam remissionem

89. *Pariter docet Suarez, omnes partes materiales huius Sacramenti habere vim activam,*

90. *quam explicat,*

91. *& probat ex Concilio Tridentino.*

& à paritate rationis ex aliis Sacramentis.

Atque gratis admissio, quod Contritio, Confessio, & Satisfactio significarent remissionem peccatorum, non sufficit ad rationem Sacramenti novae Legis significare, sed oportet efficere ex opere operato, quod significatur. Quod probè intelligens Suarius supra n. 13. affirmat, omnes partes materiales huius Sacramenti, habere vim activam. Et ita, inquit, facile solvitur argumentum Scoti, negando Assumptum.

Prorsus facile solvitur, si affirmare efficaciam, idem est, quod illam probare; sed quia difficulter illa probatur, ideo difficilè solvitur argumentum Scoti, negando Assumptum. Vis autem videre, quam difficulter Suarius probet hanc efficaciam?

Supponit in primis, ante Absolutionem perfectam hoc Sacramentum nullum habere effectum ex opere operato, quia nondum est Sacramentum, licet fiat.

Ex quo inferit, Confessionem, cum prius sit omnino absoluta, quam perficiatur, immo quam inchoetur Absolutio, per se ipsam proximè & immediatè non efficere (loquitur in sententia, quae Sacramentis tribuit causalitatem physicam) quia cum est effectus, iam ipsa non est; & ita solum denominabitur efficere ipsum totum, quod constat Confessione, & Absolutione, quamvis reverà efficacia procedat ab Absolutione immediatè, sicut etiam tota forma dicitur efficere, quamvis tantum efficiat secundum ultimam sui partem.

Satisfactio etiam, quae tempore est posterior, quam Absolutio, non potest per se immediatè concurrere ad gratiam, quae data est tempore Absolutionis; efficit tamen remissionem poenae temporalis, quam ex opere operato confert: sed illa tantum potest esse moralis efficientia, non physica, quia haec poenae remissio nihil physicum ponit in homine; sed moraliter tantum fit. Si autem ratione Satisfactionis datur aliqua gratia ex opere operato, illam posset haec pars propriè & per se efficere, quid autem in hoc sentiendum sit, dicam infra in materia de Satisfactione.

Solum ergo potest esse quaestio de Contritione, de qua, si tempore antecedit Absolutionem, eadem ratio est, quae de Confessione; si verò simul concurrat cum ipsa Absolutione, probabile est habere Sacramentalem efficientiam ex opere operato; & de hac potissimè loquitur D. Thomas. Hucusque Suarius n. 14. & 15.

Sed quæro ego; quo fundamento id est probabile? Non nihil faveo, inquit n. 13. Concilium Trid. supra, dicens, præcipuam vim huius Sacramenti positam esse in forma; iudicat ergo aliquam vim esse in materia. Et argumentum sumi potest ex aliis Sacramentis à paritate rationis. Ecce tota probatio, exceptà auctoritate D. Thomae, & aliorum Doctorum, quos ibidem allegat.

Quidquid sit de auctoritate D. Thomae, & aliorum Doctorum, cui opponimus auctoritatem Scoti, & omnium Scoticorum, bene dicit Suarez: *Non nihil faveo Tridentinum; quia commodè explicari potest, ut supra vidimus, de vi aliqua ex opere operato, non respectu gratiae seu remissionis culpae; sed respectu remissionis poenae restantis; vel de vi aliqua ex opere operantis, seu opere applicante, simili illi, quam habet applicatio causae, v. g. ignis, respectu combustionis ligni. Ad eoque locum hic habere posset commune dictum: Quod parum est, pro nihilo reputatur.*

Venio ad argumentum, quod sumi potest, secundum Suarium, ex aliis Sacramentis à paritate rationis. Et quæro, remissio culpae fit in Baptismo virtute ablationis subsequenter formam? Nemo dubitat. Quæro rursum, Contritio aut Confessio, subsequens formam Absolutionis, causat remissionem culpae ex opere operato? Nemo audeat asserere. Quare non, quandoquidem, secundum Suarium, possit sumi argumentum ex aliis Sacramentis à paritate rationis?

Hoc igitur est signum manifestissimum disparitatis rationis inter materias aliorum Sacramentorum, v. g. Baptismi, Confirmationis, Extremæ Unctionis, & Ordinationis, quae intrinsecè & essentialiter componuntur ex materia & forma, & materiam Sacramenti Penitentiae, quod Contritio & Confessio necessariò præsupponantur formae Absolutionis; ablatio autem, unctio, traditio instrumentorum, & si sequantur, siue præcedant formam, eandem habent vim ex opere operato in ordine ad remissionem peccati, aut collationem augmenti gratiae sanctificantis.

Itaque Contritio & Confessio, sunt tantum aliqua prærequisita, veluti intentio ministris, aut suscipientis Sacramentum, & alia plura, ut forma subsequens possit Sacramentaliter significare. Materia autem propriè dicta, seu intrinseca & essentialiter componens, perinde est siue præcedat, siue sequatur formam, dummodo moralem aliquam inter se habeant connexionem.

Ex quo confestim solvitur aliud argumentum contra nostram doctrinam, quod delimitur ex Concilio Florentino in Decreto Eggenii Adhiberi: *Hæc omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & personâ ministri conferentis Sacramentum, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia.*

Et Concil. Trid. sess. 14. c. 2. in principio: *Ceterum hoc Sacramentum (Penitentiae) in multis à Baptismo differre dignoscitur: nam præterquam quod materia & forma, quibus Sacramentis essentia perficitur, longissimè distat &c.* Ergo, inferunt Adversarii, Sacramentum Penitentiae perficitur materia & forma: Non aliâ materiâ, quam Contritione, Confessione & Satis-

Satisfactio; ergo actus pœnitentis, jam enumerati, sunt materia intrinseca.

Respondeo neg. ultimam Conseq. Nam, ut liquet, constat ex verbis Florentini, etiam personam Ministrum perficitur Sacramentum, non ut parte essentiali & intrinsece componente; sed ut causa extrinseca. Et quæ clarior instantia, quam Satisfactio, quæ est materia seu quasi materia Sacramenti Pœnitentiæ, ut ambo Concilia docent, & requiritur ad plenam & perfectam peccatorum remissionem juxta Concilium Trid. & tamen non est materia essentialiter & intrinsece constituens hoc Sacramentum? Vide quæ diximus de hoc argumento disp. 1. sect. 3. concl. 7.

Argumentaris rursus: tres isti actus sunt partes Sacramenti Pœnitentiæ, sed non sunt partes Absolutionis sacramentalis; ergo ipsa sola non est Sacramentum Pœnitentiæ; sed compositum quoddam ex illis actibus, & Absolutione.

Respondeo; Concilium Florentinum non vocat illos actus partes Pœnitentiæ, sed, inquit, *quasi materia sunt actus pœnitentis, qui in tres partes distinguuntur.* Unde sunt partes non ipsius Sacramenti, sed quasi materiæ Sacramenti.

Quando autem Tridentinum vocat illos actus partes Pœnitentiæ, per Pœnitentiam non intelligit præcisè Sacramentum Pœnitentiæ; sed totum judicium Sacramentale, quod præsupponitè consistit in Contritione, Confessione & voluntate satisfaciendi; formaliter in sententia Judicis, id est, Absolutione; & consequentè in actuali Satisfactione. Et verò si placeat totum illud compositum morale vocare Sacramentum, eo quòd aliqua illius pars significet, & causet gratiam in opere operato, per me licet, propterea nihil mutabitur in re.

Cæterum si à me quæritur, an ergo Sacramentum Pœnitentiæ non constet aliqua materia intrinseca? Respondeo, duplicem posse considerari compositionem in Sacramento. Prima est ex signo & significatione; nam in omni Sacramento invenitur id, quod assumitur ad significandam gratiam, & ipsa significatio seu institutio ac potestas significativa, & in hoc sensu Sacramentum Pœnitentiæ habet materiam intrinsecam. Et quæ illa? Verba Absolutionis, quæ à Christo assumpta sunt & instituta ad significandam, & efficiendam remissionem peccatorum.

Alia compositio potest considerari in ipsa re, quæ assumitur ad significandam gratiam, & efficiendam; v. g. in Baptismo, res significans & efficiens, componitur ex ablutione tanquam materia, & verbis: *Ego te baptizo* &c. tanquam formâ. Et secundum hanc considerationem, in sententia Scoti, Sacramentum Pœnitentiæ non habet materiam intrinsecam, quandoquidem sola forma Absolutionis significet, & efficiat remissionem peccatorum ex opere operato; quamvis ut efficiat, requirantur actus pœnitentis, qui idcirco dicuntur partes Pœnitentiæ, non intrinsece componentes; sed extrinsece circumstantes; ut sic loquar.

Meminerunt autem Concilia materiæ extrinsecæ, quia notitia illius planè necessaria erat ad instructionem ministrum, & pœnitentis, seu suscipientis Sacramentum, cum sine his nec suscipi possit, nec ministrari, ut in progressu manifestius apparebit, quando de singulis actibus, Contritione videlicet, Confessione, & Satisfactione singillatim disputabimus. Quod antequam aggredior, explico formam, quæ est præcipua pars, si non tota essentia, hujus Sacramenti.

96.
An Sacramentum Pœnitentiæ non constet aliqua materia intrinseca?

97.
Quare Concilium Florentinum non meminit materiam extrinsecam?

SECTIO TERTIA.

De Forma Sacramenti Pœnitentiæ.

Forma Sacramenti Pœnitentiæ, si non tota essentia (ut existimat Scotus, & nos cum illo docuimus sect. præcedenti concl. 3.) saltem communis calculo est pars essentialis ejus, idque præcipua, quemadmodum forma physica, est pars essentialis, & præcipua compositi physici. Nec mirum, cum, teste Concilio Trid. sess. 14. c. 3. in forma præcipuè vis hujus Sacramenti sita sit.

Si dixeris; hoc Sacramentum vocatur Pœnitentia. Respondeo, etiam appellatur Absolutio & reconciliatio; Pœnitentia quidem à parte materiali, aut quasi materiali, veluti

Baptismus denominatur ab ablutione, & Confirmatio solet dici Chrisma; Absolutio verò & reconciliatio à parte formali.

Arguis rursus; Concilia tantum enumerant tres partes Pœnitentiæ. Respondeo, materiales vel quasi materiales: *Quasi materia, inquit Florentinum, sunt actus pœnitentis, qui in tres distinguuntur partes.* Similiter Trident. postquam divisit quasi materiam hujus Sacramenti, in Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem, docet quâ ratione illi actus dicantur partes Pœnitentiæ; *quatenus videlicet in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenam, & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur.*

2.
Alia obiectio solvitur.